

ИЗВЕШТАЈ

о оцени урађене докторске дисертације

**„Симболика ликовне уметности Рома и европски систем културних вредности“
кандидата мр Зорана Таировића**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију Комисију је именовao Сенат Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 10.10. 2014. године.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Проф. др Драгољуб Новаковић, редовни професор, Графичко инжењерство и дизајн, 2011. година, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду, председник2. Проф. др Драгољуб Ђорђевић, редовни професор, Социологија, 1994. година, Машински факултет, Универзитет у Нишу, члан3. Проф. др Слободан Недељковић, редовни професор, Графички дизајн (Писмо са типографијом и калиграфијом), 2007. година, Академија уметности, Универзитет у Новом Саду, члан4. Проф. др Живко Поповић, редовни професор, Филмологија, 2010. година и ванредни професор, Театрологија, 2012. година, Академија уметности, Универзитет у Новом Саду, члан5. Проф. др Драган Коковић, редовни професор, Социолошке науке, 1992. година, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор, члан
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: ЗОРАН, Александар, ТАИРОВИЋ</p> <p>2. Датум и место рођења, општина, Република: 16. август 1966. године, Нови Сад, Нови Сад, Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 22.6.2006. АЦИМСИ, Универзитет у Новом Саду Путеви интеракције слике света у уметничкој свести Рома (на материјалу ликовних уметности) и европског система културних вредности као интеркултурални феномен</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Менаџмент у примењеним уметностима</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
Симболика ликовне уметности Рома и европски систем културних вредности
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
Докторска дисертација садржи: 309 куцане стране са једним проредом, 115 слика (шема), и 124 библиографске јединице.
Докторска дисертација је организована из следећих поглавља: Увод, Културна

историја и симболика ликовне уметности Рома, Културна интеракција, вредности и међукултурно деловање, Разматрање уоченог културног обрасца на примерима међукултурног деловања и Закључак. Рад садржи и прилог Тарот и ренесанса на материјалу ликовних уметности.

У уводном делу рада аутор истиче значај проучавања културе Рома у контексту европског система културних вредности, истичући чињеницу да је ова проблематика запостављена упркос нараслом интересовању за карактеристике и положај Рома као етничке групе. Аутор даје извештај критички осврт на начин на који се приступа истраживањима Рома, као и на генерални однос према Ромима, и уводи у проблематику којом се бави у својој студији.

Поглавље под насловом „Културна историја и симболика ликовне уметности Рома“ садржи одређења релевантних појмова, као и веома исцрпан приказ досадашњих знања у вези са проблемом истраживања. Такође, овај део обавештава о стању проблема кроз историјске чињенице, уметност и симболику ликовне уметности. Поред опсежног разматрања специфичности симболичког поимања стварности, и, посебно, симболике у ликовној уметности, аутор у овом поглављу даје преглед културне историје Рома и положаја ромске културе у контексту европског система културних вредности.

С обзиром на специфичност положаја Рома као етничке групе у ширим друштвеним заједницама у којима живе, у поглављу под насловом „Културна интеракција, вредности и међукултурно деловање“ аутор разматра различите видове међукултурних дејстава, као што су акултурација, енкултурација, као и друге феномене који долазе до изражаја при контакту међу различитим културама. Нарочита пажња посвећена је појмовима мултикултурализма и интеркултурализма, културног плурализма и транскултурализма. Ово поглавље садржи и разматрање европског система културних вредности, као и приказ Хајдегерове филозофске мисли као основе одређеног вредносног система.

Поглавље „Разматрање уоченог културног обрасца на примерима међукултурног деловања“ садржи разматрање и анализу ромске уметности у светским и временским размерама и заступљеност Рома у цивилизацијским оквирима. У овом делу аутор даје естетске опсервације и многоструке податке о уметности, о свом активном и успешном пласирању разнородних грана уметности – сликарству, филму, музици, изложбама, изведеним музичким делима. Таировић се ограђује од појма уметника: „Немам никакве везе са уметношћу и то је једина могућност да нешто учиним за уметност“. На овај начин он се удаљава од уметности, али је се не одриче, указујући на то у којој мери је уметничко остварење зависно од способности ствараоца да прекорачи институционалне границе уметности. Осим што инсистира на променама у посматрачу и на томе да код њега постигне нов однос како према властитим чулима, тако и према мишљењу, он отвара поље које превазилази осећајност и даје простора стварању енергије уметности која је основ преношења информације. Та информација садржи могућност да буде стваралачко биће, а односи се на друштво у целини, и то је модул за моделовање у Таировићевом концепту. Његово главно интересовање је померање свести ка њеној сопственој промени: кад се промени људска свест, тада ће се изградити и нови појам уметности. Служећи се мисаоним експериментом, он показује улогу симболичког начина мишљења, карактеристичног за однос према стварности који су неговали Роми, у развоју уметности ране ренесансе, те утицај који је симболика ромске уметности остварила на ликовну уметност уопште.

Закључак који је аутор извео из приказаног корпуса чињеница, као и на основу мисаоног експеримента, сугерише да постоји недовољно препознат, невидљив утицај ромске културе на развој европске мисли и стваралаштва. Укратко, аутор недвосмислено закључује да симболика ромске уметности постоји у европском систему

културних вредности.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мр Зорана Таировића оставља утисак слојевитости, богатства и разуђености обрађене теме, како у целини, тако и у појединим сегментима. Њен садржај, иако организован у више поглавља, у концептуалном смислу је дат у две велике целине: прва обухвата приказ проблема истраживања, појмовна одређења и историјске чињенице, чиме се даје чврста подлога за развијање теме, док друга обухвата истраживачки рад и научну анализу истраживачког проблема. Начином на који је структурирао први део дисертације, аутор је показао способност да на одговарајући начин уведе у проблем истраживања и укаже на његов значај, систематичност и вештину да препозна и повеже елементе неопходне за развијање теме којом се бави. Садржај и обухватност друге целине овог рада показује велику преданост аутора истраживању теме, као и спремност да се упусти у отварање нових и неиспитаних садржаја и појава, у откривање, тумачење и расветљавање друштвених и цивилизацијских токова у којима Роми као народ имају специфично место и улогу. У овом делу откривају се разнородне непознанице и чињенице, следом којим аутор поступно упућује на битне елементе проблема и проицљиво их повезује како би довео до закључака који из њих следе. Свеукупно, рад представља кохерентну целину богату у сазнајном смислу. Посебан печат овом раду даје сензибилитет уметника који у својој сопственој уметничкој афирмацији види и афирмацију проблема о коме је реч.

Комисија процењује да је структура рада одговарајућа и да су сви делови дисертације у складу са стандардима који важе за овакав тип радова. У докторској дисертацији Зорана Таировића веома систематично и темељно обрађена је важна тема, а закључци до којих је аутор дошао имају како научни допринос, тако и потенцијално велики значај за покретање друштвених промена.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ И ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Текстови који су до сада објављени у научним часописима:

- Естетска полемика “Црвенкапа” (Le Petit Chaperon Rouge), 12. Journal daily FID Marseille, 2009
- „Човек, природа и симболи“, Филозофеме бр. 8, УДК 141.319.8:159.98 Зборник српског филозофског форума, Нови Сад, 2007
- „Невидљива ромска уметност“, Филозофеме бр. 7, УДК 316.74:74:7 (811.214.58), Зборник српског филозофског форума, Нови Сад, 2007

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Зорана Таировића је успела да обухвати широк спектар питања која су постављена приликом анализе главног истраживачког проблема. Закључци до којих је дошао у свом раду следе из изнетих чињеница и биће укратко представљени. Таировић сматра да би требало поново преиспитати оне ситуације које су још ношене инспирацијом и интуицијом, накнадно извршити повезивање са старим митским преплитањима у политичком и економским склоповима, као и утицати на стварне друштвене промене. По његовом мишљењу, човек је слободан у мери у којој је креативан, он може доносити властите одлуке оног часа кад открије тачку на којој је слободан. То може да учини само ако је свестан да историјски условљена средина не даје нове узроке, него само последице. Слобода се може постићи само креативношћу, и ту креативност Таировић зове уметношћу. Уметност је, према томе, свака активност која чини човека независним од предуслова друштва и његових идеја. Отуда Роми помоћу своје креативности и моћи мишљења могу увести нове узроке који одређују ток како њихове, тако и целокупне историје. Роми се у последици овог дискурса везују за уметност која спаја тренутак индивидуалне свести и могућег друштвеног сећања схваћеног у складу са прихватањем колективног несвесног. Они престају да буду слика поретка и постају ослобађајући процес, отргнути од политичких и економских утицаја. Таировић ромској уметничкој историји утискује видљив траг својим сложеним и контроверзним делом, својим деловањем, наступима, предавањима и идејама о улози Рома у контексту света. Он показује да су Роми својим необичним начином појављивања на европској сцени утицали на тадашњи европски живаљ изазивајући велика психолошка узбуђења и до тада затворене доживљаје који су, иступајући као ексцес у артикулацији од изнутра ка споља, донели и ударили темељ модернизма. Тиме су, закључује аутор, ови преносиоци информација на бази симболичких слика у први план ставили човека и развој његове свести, дали европском импулсу велику могућност коју садржи уметност, научили европског човека да сазнање стечено на основу уметности кодификује и угради у живот као један активни елемент, и тиме себе учинили до даљњег невидљивим за исти тај европски живаљ. Ово истраживање покушало је да им врати видљивост.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања приказани су темељно и систематично.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација кандидата Мр Зорана Таировића под називом „Симболика ликовне уметности Рома и европски систем културних вредности“ написана је у складу са наведеним образложењима у овом Извештају. Ова дисертација садржи све битне елементе, а посебно се може нагласити њена актуелност и значај проблематике која је у њој анализирана и представљена. Према томе, коначна оцена докторске дисертације је позитивна.

Докторска дисертација садржи све битне елементе за овакву врсту истраживања. Кандидат је адекватно увео у проблем истраживања, коректно поставио теоријско-аналитички и емпиријски оквир истраживања, уз коришћење одговарајуће литературе, и извео коректне закључке.

Докторска дисертација је оригиналан допринос науци јер показује, недовољно препознат, утицај Рома на европску уметност и извесне цивилизацијске токове. Рад представља синтезу различитих методолошких и истраживачких приступа и представља оригиналан подухват у једној још увек недовољно истраженој области. Закључци до којих је аутор дошао представљају и потенцијалну платформу за стратегије извесних друштвених промена које се односе на положај и улогу Рома у ширем окружењу, и стога ово истраживање, поред научног доприноса, има и

примењени значај.

Докторска дисертација не садржи видљиве недостатке, па према томе ни не постоји утицај недостатака на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене, комисија предлаже да се докторска дисертација под насловом „Симболика ликовне уметности Рома и европски систем културних вредности“ прихвати и да се кандидату Зорану Таировићу одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др ДРАГОЉУБ ЂОРЂЕВИЋ,
Редовни професор

Проф. др ДРАГАН КОКОВИЋ,
редовни професор

Проф. др ДРАГОЉУБ НОВАКОВИЋ
редовни професор

Проф. др ЖИВКО ПОПОВИЋ
редовни професор

Проф. др СЛОБОДАН НЕДЕЉКОВИЋ
редовни професор

Нови Сад, 7. новембар, 2014.